

ZNAMENÍ DOBY

24. ročník

křesťanský časopis pro každého

1992

4

Cena Kčs 6,-

**Člověk
a
médiá:**

**v labyrintu
sdělovacích prostředků**

Milióny lidí na celé zeměkouli denně sledují tisk, rozhlas a televizi. Paletu sdělovacích prostředků v poslední době rozšířila kabelová televize, satelitní systémy a velmi oblíbený videorekordér. Všechna tato média nám zprostředkovávají mnoho dobrého, zajímavého, poučného nebo aspoň zábavného, často však také mnoho škodlivého a přímo nebezpečného. O masmédiích se říká, že představují čtvrtou velmoc – po moci zákonodárné, výkonné a soudní mluvíme také o moci masmédií. Její moc záleží v tom, že vytváří nový obraz světa i člověka, jeho hodnot atd. Vzpomínáme si ještě, že v minulých letech se kladl velký důraz na slavení Dne tisku, rozhlasu a televize, protože právě těmito prostředky se mělo upevňovat socialistické vědomí občanů. Ale rovněž nyní při volební kampani jsme měli možnost vidět, jak se moci sdělovacích prostředků snaží využít (také zneužít) politické strany. Někteří politikové vyslovili dokonce obavu z této moci a vlivu na myšlení mnoha lidí. Moc sdělovacích prostředků si plně uvědomují také obchodníci, kteří odvážně investují do reklamy. Určitou obavu z obrovského vlivu masmédií vyslovili nedávno účastníci konference: "Křesťanství v hromadných sdělovacích prostředcích", kterou svolalo do Bratislavy ministerstvo kultury Slovenské republiky a Ústředí slovenské křesťanské inteligence. Konference s mezinárodní účastí se zabývala dvěma hlavními problémy. Je to proces sekularizace (zesvětštění) společnosti, který se dotýká samozřejmě i křesťanů, a kristianizace naší společnosti. Přitom se hovořilo o konkrétních nebezpečích, která se dnes pojí se sdělovacími prostředky. Na některá z těchto nebezpečí chceme upozornit na následujících stránkách. Vedle duchovní plytkosti, senzacechtivosti a morální liberálnosti, která může nevyzrálé konzumenty jen podpořit v jejich duchovní nevyzrálosti, je zde také ohrožující aspekt zdravotní a sociální. Těchto tří aspektů se dotýkají následující články. Vyjadřují potřebu mluvit nejen o tom, co je, co se děje a říká, ale rovněž to, co má být. Sdělovací prostředky by neměly nahrazovat "sdílení" se navzájem. Zvláště pro děti a mládež je důležité, aby poznala skutečné vzory, které jsou hodné následování, nejen pasivního napodobování. Nakonec chtějí ukázat na Pravdu, kterou neotrásl ani monopolně zaměřený vliv sdělovacích prostředků, který trval téměř půl století. Je to Ten, který vlastně není závislý na zvláštních "médiích", protože se plně zjevuje ve svém slově sám.

Kučera

Obsah

2 "Hmečku, vař..."

Co přinesl vynález televize? Jistě není na místě obava z technického pokroku. Autor si klade spíše otázku, zda s televizí v domácnosti zůstáváme ještě skutečnými pány domu.

8 Stříbrné tele z Aškalónu

Jedním z největších objevů biblické archeologie v posledních letech je nález sošky telefe ve starobylém pelištejském městě z období 1 600 – 1 500 př. Kr. Z dobové a náboženské souvislosti nález vyplývá mnoho aktuálního i pro současné křesťanství.

1	Víc než informace
3	Kde jsi?
5	V labyrintu sdělovacích prostředků
10	Děti jako oběti ?!
11	Potřebuji se, potřebuješ se, potřebujeme se vypovídat
12	Obyčejná slova
	Obavy v samotě
13	Banány - výživa i lék
14	Abeceda - v... víra
	Epištola o vahách
15	Jan Amos Komenský - muž naděje
16	Aktuality

však spočívá jejich objektivnost, přesnost, jistota a pravdivost? Jestliže jen v údajích času, místa, počtu, velikosti, pak si ale musíme říct, že to není vše, co pro život potřebujeme. Mrzí nás, že novináři spíše upřednostňují ty špatné zprávy – nejlépe ty skandální. Čím skandálnější informace, tím větší titulky, čím větší katastrofa, tím více místa jí věnují. S kladnými událostmi to už, žel, tak není.

Abychom se mohli v životě správně orientovat, jsou potřebná ještě jasná stanoviska k daným informacím, určitá hodnocení, někdo očekává dokonce konkrétní radu. Člo-

věku také záleží na osobních vztazích, a proto nás zajímá nejen informace, ale i zdroj a autor zprávy. Když např. dostaneme dopis, nejprve se díváme, kdo nám ho píše. Něco podobného cítíme i při četbě novin, časopisů a zvláště knih. Chceme vědět, kdo stojí za tou či onou informací, a to zvláště tehdy, vede-li nás její autor k zásadním změnám našeho smýšlení a chování. V tomto smyslu na nás sdělovací prostředky působí příliš anonymně a všeobecně.

O některých informacích vlastně vážně přemýšlíme jen proto, že jejich autorem je sám Bůh. Z bible po staletí

hovoří neměnná informace o Boží lásce k nám lidem, ke každému z nás. Stoupající náklady této knihy knih nás utvrzují v tom, že ani slovo či obraz proudící ze všech okolních sdělovacích médií nemůže přemýšlivému člověku zastříti její nejen umělecké, ale především stále platné hodnoty duchovní. Bible podává hojnost informací i pro dnešní dobu, podává však i hojnost obrazů, které mohou při troše fantazie nahradit třeba i ty televizní. Může nás však také vyvést z váhavosti nad otázkami uvedenými výše – co to je svět, co je hodnotné, co pravdivé a jakou

naději máme pro zítřek.

Nechceme-li přijít o společlivé a dobré zprávy, které nám odpovídají na poslední otázky bytí vůbec, pak potřebujeme vzít vážně, co nám říká Ježíš, totiž, že on je tím zdrojem (slovem), dobrou zprávou (evangeliem, Jan 1,1-4). Chceme-li žít v opravdové jistotě, pijme tedy "živou vodu", kterou nám zatím stále nabízí. V jeho zprávách je vtělená pravda i jistota. Za jeho velkými slovy totiž stojí ještě větší činy. □

Ivo Racek

"Hrnečku,

vař..."

Neboj se, klidně se posad' a dívej se sem na tuto skříňku." Mladík, kterému patřila tato slova, netušil historičnost tohoto okamžiku, a jen se ustrašeně rozhlížel. Mezitím muž odešel do vedlejší místnosti. Zapnul aparát zabudovaný v lepenkové krabici. Rozzářila se malá obrazovka, ale přebíhaly po ní jen tmavé šmouhy.

"Že by zase neúspěch, kolikátý už?" Ještě jednou jde muž zkontrolovat aparát vedle v pokoji. Otevře dveře, ale místnost je prázdná. V přízemí domu slyší bouchnout dveře. Mladík utekl. Muž vybíhá za ním, dostihne ho až na ulici: "Co to děláš, neboj se, nic se ti nestane, jenom chvíli vydrž."

Znovu usazuje mládence před skříňku s objektivem. Opět se ve vedlejší místnosti rozzářilo namodralé světlo obrazovky. A teď – teď to uviděl: rozmazanou, chvějící se siluetu sedícího hochy. Po-dařilo se. Neuvěřitelný sen lidstva o přenosu obrazu na dálku se stal skutečností. U-sku-teč-nil ho v Londýně roku 1926 J. L. Baird.

Zásadním přínosem pro přenos obrazu na dálku byl německý inženýr P. G. Nipkow. V roce 1884 přišel s myšlenkou kotouče s otvory rozloženými ve spirále po jeho obvodu. Pohybem kotouče byl obraz rozložen na tmavé a světlé body, které se elektrickými impulsy přenesly na přijímací kotouč, kde se takto obraz znovu složil. Avšak teprve vynálezem elektronky Lee de Forestem v r. 1906 mohlo nakonec dojít k okamžiku, kdy Baird přenesl obraz mladého poštovního poslíčka z jedné místnosti do druhé. Poté nastalo všeobecné rozšíření televize. A jak tomu při všech lidských vynálezech bývá, z technického problému se stal problém etický. O televizi byly napsány již hory článků a pojednání. Byla velebena i zatracována. Kazatelé mnoha církví hřímali o "trojském koni", ve kterém se dostal do křesťanských rodin ďábel, aby je zahubil. Marně. Dnes televizní přijímač trůní na čestném místě téměř v každé domácnosti. Splnily se katastrofické předpovědi o zhroutilí morálky rodin a civilizace pod vpadem televize do soukromí domovů? Najít objektivní odpověď není jednoduché.

Zjišťujeme, že člověk je velmi adaptabilní tvor. Mnohé, co se předpokládalo, se

ukázalo jako mylné. Tvrdilo se např., že člověk nesnese větší rychlost než 50 km v hodině. Odpůrci železnice předpovídali všechny možné katastrofy, které způsobí zavedení železniční dopravy. Dnes nikoho neudivuje, že piloti vojenských letadel snesou rychlost až 3000 km/hod. S nástupem biografií se zase předpovídal brzký zánik knižního obchodu. Varovalo se – lidé přestanou číst. Nepřestali. S příchodem televize se začalo hovořit o konci biografií. Pravdou je, že má-li být divák odláčen od TV obrazovky a přinucen k tomu, aby se oblékl a vykročil např. do podzimní nepohody, musí filmoví tvůrci vymýšlet neuvěřitelné, vzrušující a velmi přitažlivé příběhy – navíc s rafinovaným trikovým a technickým zpracováním.

Všimli jste si, jak se staré filmy, které kdysi byly terčem ostré kritiky moralistů, jeví dnešnímu divákovi směšné svou naivitou? Vliv komerčního tlaku a podbíživost divákům vede televizní tvůrce třeba k veledílům typu "Dallas". Kritikové si zoufají nad pokleslou kulturní a diváckou vyspělostí publika, ale "přece se točí" a budou točit dál.

Zajímavá je otázka: Byli lidé v dřívějších dobách – objektivně vzato – kulturnější a duchovně vyspělejší? Troufám si tvrdit, že ne. Nebo snad čtenářky "červené knihovny" byly myšlenkově vyspělejší díky tomu, že nebyla televize? Byla snad minulá staletí osvětenější než naše? Jen si uvědomme, kolik tehdy existovalo předsudků, nejružnějších pověr, tmářství a náboženské nesnášenlivosti! Hrůzy dvou světových válek negativně poznamenaly generace i bez televize.

Ne, nemůžeme v televizi vidět příčinu všech béd, které nás dnes sužují. Tu příčinu musíme hledat někde jinde. Je v lidské povaze, v lidském srdci. Televize ovlivnila životy stamiliónů lidí a nastolila éru tzv. totální informace. Působí na zrak i sluch. A již to pohodlí, které při TV zprávách

máme, je určitým faktem, který ovlivňuje naše vnímání a hodnocení událostí.

Stále se vrací otázka: Nakolik nás televize ovlivňuje? Každá věc, kterou člověk vytvoří, nese s sebou výhody a užitek, ale i nebezpečí, stíny a nové nečekané problémy.

Auto usnadňuje pohyb, možnost navštívit místa, kam bychom se jinak těžko dostali. Umožňuje setkávání lidí i přes velké vzdálenosti. Na druhé straně nám zanechává znečištěné ovzduší, obtěžuje nás hlukem a vybírá si krutou daň v podobě deseticitů mrtvých, kteří zahynou ročně při autonehodách. Přesto se nikdo i přes jmenovanou nebezpečí nechce vzdát výhod automobilismu. Jediná cesta je – snížit negativní dopad na minimum.

S televizí je tomu podobně. Vnesla do domovů zábavu, rozptýlení, ponaučení a informace. Umožňuje shlédnutí předních světových umělců. Televize nám přibližuje svět, ostatní národy, jejich kulturu, a tím odstraňuje hranice a předsudky mezi národy. Můžeme dnes prožívat něco, co nikdy předtím nebylo možné. Zprávy nejsou již jen o tom, co se stalo, ale o tom, co se právě teď děje. Mohli jsme doslovně "být u toho" když třeba dopadaly bomby na Bagdád ve válce v Iráku... Kolik osamocených lidí má díky televizi přece jen bohatší život – doslova "žijí s televizí".

Od televize však nelze očekávat to, co nám nemůže poskytnout. Nemůže nahrazovat četbu, osobní vzdělávání a aktivitu. Ten, kdo tráví většinu svého volného času u televize, se nestává přemýšlivým člověkem. To, co člověk vidí, musí hodnotit a posuzovat. Proto nestačí jen vidět, ale i vědět. Kdybych např. nevěděl, co znamenají tři různobarevná světla na křižovatce, nic by mi nepomohlo, že je vidím.

Proto je důležité, abychom o tom, co jsme v TV viděli, společně a zvláště s dětmi mluvili, hodnotili dle našeho život-

Kde jsi?

Vystoupil jsi ze svého života jako z hry.

Před tvými zraky probíhají

dny a noci,

osudy a děje,

ale v ničem není tvé chtění,

ani tvá touha.

Vždy se najde někdo,

kdo ti naplánuje cestu

a jiní jí dají směr.

Tolik myšlenek ti proudí hlavou,

ale žádná není tvá.

Tolik krásy prošlo tvými zraky,

ale žádná tě nechytí za srdce.

Je hrozné ztratit se v jiných.

Olga Kěndrová

ního etického a filozofického pohledu na život a svět. TV je komunikační prostředek, ale nesmí nám zbraňovat v té nejdůležitější komunikaci – v rodině mezi sebou.

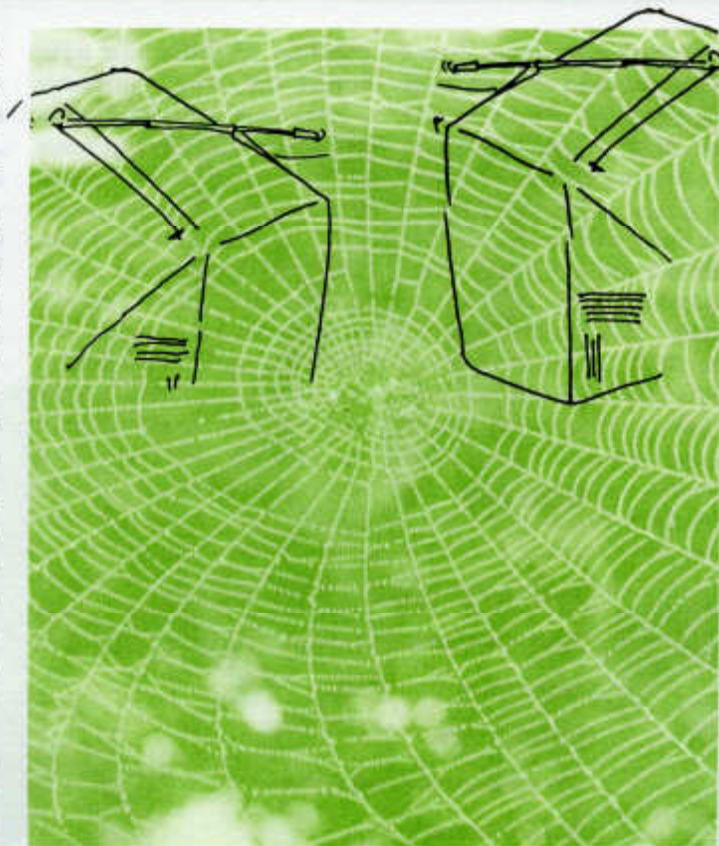
K životní pohodě je nutná aktivita, ne pasivita. Je pro nás mnohem lepší, když sami šlapeme po horách, než když se na horolezce díváme. Je mnohem důležitější si v rodině nebo s přáteli společně zapívat než poslouchat zpěváky v televizi.

Co se týká programové skladby televize, ta je různorodá – tak, aby pokryla co nejvíce zájmů všech vrstev obyvatelstva. K nejproblematictějšímu patří filmy, které do podrobností ukazují hrubost a násilí a filmy pornografické.

Myslím, že je třeba znovu připomínat odpovědnost rodičů a dospělých vůbec, aby zabránili zatěžování nevyzrálé obrazotvornosti dětí a dospívajících obrázky, které nejsou s to správně chápat a hodnotit. Totéž platí o nesprávném myšlenkovém a morálním obsahu. Dospívající podvědomě přebírají určité modely chování a řešení životních situací, tak jak je vidí u svých televizních hrdinů. A přitom to mohou být řešení společensky a eticky nepřijatelná.

Velký procentuální nárůst kriminality může – ale také nemusí – být výsledkem nevhodných filmů, které mládež sleduje. Na to se názory odborníků různí. Někteří zdůrazňují fakt, že i v minulosti si kluci hrávali na četníky a zloděje. Většina chtěla představovat zloděje – a přesto se v životě zloději nestali. Je ale nesporné, že slabé povahy, které mají k tomu sklon, může shlédnutí film pohnout k podobnému jednání. "Když se hodí oharek do chatrče z rákosu, shoří hned na popel..." říká staroegyptské přísloví.

Je tedy lépe, aby se inteligentní člověk díval na hlouposti než hlupák na inteligentní věci. Proto se mnozí ptají, zda je správné předvádět zločinné jednání a vůbec zlo v lidské společnosti na TV obrazovce. Většina z nás však má

ráda příběhy. Přiznejme si, že nejnudnější by bylo dívat se na spořádaný život nějaké ideální rodiny nebo skupiny lidí. Sladkobolné limonády nikdy nezachycovaly skutečný život.

Když si vezmeme bibli, zjistíme, že je plná životních osudů a obsahuje příběhy zahrnující všechny žánry. Špio-

náží – o dvou vyzvědačích v Jerichu i s dívkou, která – jak se dá tušit – se nakonec vdala za jednoho z nich... Je tam příběh s prvky hororu o muži, který přenocoval ve městě Gabaa... Válečné příběhy v knize Jozue... Příběh Davidova života – to je celá saga jeho rodu... Jsou tam popsány věci, které pro mládež nejsou

právě vhodné. Přesto Bůh dovolil, aby byly zaznamenány a apoštol Pavel po staletích později vysvětluje proč: "K našemu ponaučení..." Jde o to ukázat zákon setby a žně. "Co člověk rozsévá, to žne." Samozřejmě – filmoví a TV tvůrci by toho mohli dosáhnout i bez přílišných podrobností. Někteří navrhuji, že by stačil náznak. Jenže i televizní obrazovka odráží jen obsah lidských srdcí. Moudrost i hloupost; i ideály i cynismus; ctnost i neřest; umění i kýč. Můžeš si vybrat. Můžeš program přepnout na jiný nebo všechny ty obrazy poslat pryč. To je ve tvé moci – nebo snad již ne?

Udělejte si malý soukromý test. Rozhodněte se, že se např. 14 dnů nebudete dívat na TV. Pak sledujte, jak se budete cítit. Pocítíte změnu ve své náladě? Bezradnost, co s volným časem? Nervozitu? Pocit, že vám něco chybí? Nevydržíte to a stisknete knoflík, abyste si opět dopřáli tu svou několikahodinovou denní dávku obrázků? Pak je vaše situace vážná – a už neovládáte vy tu bedýnku, ale ona vás. Je nejvyšší čas s tím něco udělat. Vrátit se k dobré knize, k ručním pracím, rozhovorům s přáteli. Začít zase být činným člověkem – psíciím a vytvářejícím příběh svého vlastního života svými činy, svým jednáním, svým osobním rozhodnutím, které vyplývá z osobního přemýšlení.

Nesmíme být podobni pavouku, který sedí v rohu svého pokoje a čeká na novou oběť zachycenou v elektronkové síti. Nesmíme být otráveným lovcem, který sice ví, že to dosud nestálo za nic, ale přitom se bojí odejít, protože "co kdyby teď, právě teď" se objevilo něco, na co jsem dosud marně čekal?"

Hrníček z pohádky, který vařil kaši – to byla dobrá věc. Dobrá a užitečná, pokud se vědělo, jak ho včas zastavit. Bez toho správného slova se stal pohromou a katastrofou. □

Ludvík Švihálek

V labyrintu sdělovacích prostředků

Uřítě nejsem sám, kdo aspoň trochu sledoval volební kampaň. Chtěl jsem se v tom množství politických stran, strániček a lnu-tí aspoň trochu vyznat. Od sdělovacích prostředků jsem čekal, že nám v tom pomohou. Jde nám totiž o budoucnost naší země. Po dvou letech nové vlády se znovu ptáme po budoucnosti našich dvou národů. Poté, co se odehrály v Evropě tak převratné změny, zajímá nás rovněž budoucnost celého našeho kontinentu. Všeobecně se očekává nějaký nový světový řád, který by přispěl k určitému znovuzrození především těch národů, jež byly oklamány totalitním vedením. Ale jaký by měl být ten nový světový řád? Podle čeho se máme orientovat jednak v politických záležitostech, ale také v osobních otázkách?

Kdo nám ukáže potřebná východiska? Zde hrají podstatnou roli právě sdělovací prostředky. Co nám však sdělují?

Nejednota a roztržitost názorů

Podíváme-li se na politickou scénu, je příliš rozdrobená, vůdcové jednotlivých stran jsou vzájemně rozhádání. Ve svých programech a hodnoceních se různí také ekonomové a prognostikové. Pedagogové se dodnes neshodli na metodách a smyslu výchovy. Pacienti jsou zase zmateni některými protichůdnými postupy různých lékařů (nemluvě o rozpornosti mezi lékaři a léčiteli). Pokud jde o výživu, jedni doporučují vegetářskou stravu, druzí zase před ní varují. Jedním z dalších oborů,

který je zvlášť v těchto dnech důležitý, je historie. Potkají se dva historikové, oba "odborníci", a přitom každý tvrdí něco jiného. Stále častěji se setkáváme s tzv. "folklorizací historie". Připomínáme hlavně to, co se nám líbí a co by se nám mohlo hodit v budoucnu. Kromě toho si ji svými výklady přizpůsobujeme současným potřebám.

Pokud jde o budoucnost,

jsme vždy znovu znejistěni, jakmile se začteme do některých novin, časopisů nebo se zaposloucháme do některého z televizních a rozhlasových pořadů. Je to jako kdybychom se ocitli v labyrintu názorů a nejrůznějších zpráv. Zjišťujeme, že vedle hospodářských a politických koncepcí pro další vývoj státu se různí i mravní a etická hlediska, která mají podstatný vliv na vý-

voj jednotlivců. Ze sdělovacích prostředků jsme většinou unaveni, protože nejčastěji slyšíme příliš specializované zprávy nebo detailní rozbor jednotlivých vědeckých oborů a odvětví společenského života, a my nevidíme jejich praktický význam pro řešení svých denních starostí. Není čas na solidní analýzy aspoň těch největších současných problémů. Člověk se utíká k náboženství, ke křesťanským církvím, aby aspoň tam našel vnitřní zázemí a zakotvení, ale i zde je dezorientován roztržitostí pohledů a stanovisek.

Starý problém

Jedna česká spisovatelka o současně situaci řekla: "Vylezli jsme z pralesa a teď jen zíráme. Zpátky je to vyloučené a dopředu nevíme jak." Ačkoliv jsme odmítli marxismus, většina národa se stejně chová marxisticky. Čekali jsme, že po vnější – politické revoluci se automaticky přidá i revoluce kultury, umění a lidského ducha. Je pravda, že se objevilo několik hodnotných knih, které jsme dříve na trhu marně hledali. Několik vynikajících jedinců jsme znovu zahlédli na pódii nebo televizních obrazovkách. Nicméně

jen kvůli kameře, takže přichází zkrátka věčnost. Před třemi lety jsme věděli, co odmítáme, víme však dnes, co chceme? Mám za to, že náš staronový problém už před lety vyjádřil prostě a jednoduše J. L. Hromádka: "Co stačí na boření, nestačí na budování."

Pomohou nám křesťanské církve?

Otevřela se nám náboženská svoboda. Toužili jsme po ní. Ale co se stalo? Snaží se nás získat různá východní náboženství, jóga, transcendentální meditace, tzv. hnutí "New Age" apod. Buddha, Mohamed, Haré Kršna, dalajláma, papež a Kristus se představují téměř na stejné rovině a se stejnou autoritou. Samotné křesťanské církve znovu zápasí se starým pokušením triumfalismu. A vše nasvědčuje tomu, že zápasí opět jen s malý-

mi úspěchy. Daleko více než aktuální biblické poselství o Bohu a jeho vztahu ke světu slyšíme církevní fráze a dogmatické teze anebo přílišnou starost o navrácení církevních majetků. Jedni (římskokatolíci) požadují na státu, aby "zaváděl křesťanské hodnoty do společnosti" a jejich konečným cílem je "kristianizace Evropy" na základě zásad, jak je interpretuje magisterium, učitelský úřad církve. Svého duchovního vůdce mnozí vidí v papeži a žádají, aby církev mohla proměnit současnou společnost na společnost křesťanskou, přesněji římskokatolickou. Druzí (protestanté) mají zase tendenci vracet se převážně k důrazům reformace a vyzdvihují své vůdce – M. J. Husa, J. A. Ko-

menského, M. Luthera, J. Kalvína, J. Wesleye atd. Vedle těchto příkladů bychom měli zmínit ještě třetí skupinu křesťanů, kterou bych nazval probuzeneckou. Ta se většinou zaměřila na myšlenku, že stačí, když lidé "prijmou Boha do srdce" bez větší snahy seznámit se s duchovním a filozofickým základem všeobecné lhostejnosti a ateismu, který by zohlednila při zvolení metod své evangelizace.

V této souvislosti mluví prof. Milan Machovec o oficiálních zkosnatělých strážcích "jediné správné nauky o Bohu". Přestože je filozofem a ne teologem, vede nás k otázce: Neznamená poselství starozákonních proroků a dílo Ježíše Krista daleko více než úzkostlivé obhajování tradičních formulací, liturgických forem církve nebo dokonce politického vlivu?

Dr. Jacob Schoneveld loni ve své přednášce na téma "Obnova křesťanské Evropy?" připomněl, že Evropa se pokládá za "grandiózní syntézu řecké filozofie, římského práva a židovsko-křesťanského monoteismu". Hned si však kladl otázku, zda takový názor není "překroucení historie". Je vůbec možné nadšeně

mluvit o spojení řecké filozofie s křesťanstvím? Lze ještě vůbec mluvit o křesťanství v pravém slova smyslu, když dovoluje, aby se nechávalo tu a tam rozpouštět ve starých pohanských filozofiích? Zde pokládám za důležité znát historickou pravdu, jak skutečně docházelo ke spojování Kristova evangelia s helenistickým myšlením a později s antickou. Ještě za důležitější pokládám otázku: Proč k takovému splynutí došlo a jak podobné cizí vlivy v křesťanství hodnotíme dnes? Jak se lze podobným syntézám ubránit?

Mám za to, že bychom se měli jako křesťané ptát, o co nám vlastně jde – o co nám má jít? O návrat k některým světcům nebo účtyhodným reformátorům církve, anebo o návrat přímo ke zdroji pravdy?

Samozřejmě nemám nejmenší zájem zmenšovat historický a duchovní význam např. letos oslavovaného J. A. Komenského atd. Ale není např. Komenský pro nás velkým svědkem a příkladem především v tom, že v tak těžké době se odvážně oddal tomu "jedinému potřebnému" – rozhodně ne populárnímu a většinovému: "To tedy mě jedno potřebné již zůstává, abych m-

ně, mnoho nových vydavatelů, spisovatelů, novinářů, herců nebo zpěváků prezentuje zase jen staré myšlenky nebo bezduché úvahy, které zrcadlí jen vnitřní prázdnotu. Minulost nám nezanechala jen zničenou přírodu a hospodářství, ale i ducha. Ani při styku s vědeckými kruhy nenacházíme vždy ujištění o pravé skutečnosti věcí, protože vedle vědeckých metod a zjištěných faktů hraje velkou roli různorodá filozofie vědců, kteří své vědecké výsledky často podřizují osobním výkladům. Některá vědecká fakta se dostávají mezi lidi velmi těžce a nedává se jim ten význam, který si zaslouží. I přes snahu sdělovacích prostředků o jakousi objektivnost podávají nám stejně zprávy na základě svého výběru, způsobu interpretace atd. Ne každý konzument si umí vybrat a přijímané informace správně zpracovat.

Další problém je v tom, že sdělovací prostředky se stávají rozhodující silou při formování svědomí. Spěch života nám nedovoluje promýšlet všichni zprávy, hodnotit je, zda nezvyklou příliš negativu, neštěstí a skandály, anebo zda situaci naopak nepřikrašluje a nezkrášluje zlo. I televizní noviny se stávají jakousi show, hodně se mluví

to, co za mnou jest, zapomíná, chválal k tomu, co předloženo nám, k cíli svrchovaného povolání Božího (Fil 3,13)."

Samotný návrat do minulosti, který by nám měl ukázat potřebné vzory a normy pro různá rozhodování, není vždy nejlepším řešením ani pro duchovní ani pro politické otázky (jako např. dřívější mocenské postavení církve,

počítat' iných s presvedčením, že aj oni mohli dôjsť k určitým aspektom pravdy, ktoré ušli našej pozornosti."

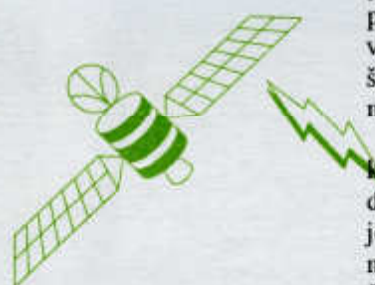
Potřeba osobního přesvědčení

Naše kultura, sdělovací prostředky i církve konají svou práci podle své filozofie a přesvědčení. Dostává se k nám spousta různých informací a stanovisek. Člověk jim buď nerozumí nebo je nemá podle čeho posoudit. Proto docházím k závěru, že daleko více než kdy předtím budeme potřebovat jasná měřítka a vůbec klíč k posouzení současného vývoje světa. Především v oblasti kultury a náboženství se nemůžeme obejít bez zjevené normy a příkladu, který nám dal Bůh prostřednictvím bible a který nám nejlépe představil Ježíš Kristus.

její některá dogmata, státoprávní uspořádání apod.). Co nám např. může přinést návrh Říma na svatořečení Jana Sarkandra, když o něm víme, že jako jezuita se horlivě zasazoval o rekatolizaci, kterou v českých zemích prováděl dost agresivně a neoblomně?

Když jsme už u toho vlivu křesťanství na současnost, tu si Bratislavské listy č. 1/92 v článku "Křesťanstvo a kultura" postesky: "Hoci křesťanstvo vytvorilo základy nášho kultúrneho dedičstva, nepredstavuje už dnes životodárnú silu pre nepretržitý rast našej kultury." Článek se pokouší najít některé historické i současné příčiny stavu církve. Nakonec však končí zcela základní zásadou, která se však z křesťanství často a na dlouho vytrácí: "Dôležitá je schopnosť uchovať si vlastný príklon k pravde, avšak súčasne

Jestliže nechceme zfalšovat Boží pravdu o člověku a jeho záchraně v Kristu, musíme se nově a hlouběji zabývat studiem bible. Její zásady, např. duchovní principy Desatera, prorocká napomenutí, ale také zaslíbení samotného evangelia určitě nikoho nenechají na pochybách, kde je pravda a jak se má dnes zachovat. V bibli totiž máme zaznamenaný také Boží postoje k minu-

lým dějinám lidstva i podstatný rys budoucích událostí, které teprve mají přijít. Z nich můžeme vyčíst Boží principy pro současnost. Bude záležet jen na nás samotných, jak dalece se necháme vést slovy bible a Božím duchem. Takto můžeme získat tak potřebný duchovní výhled i zakořenění v pravdě Krista, který je nad politikou, historií, kulturou i samotným křesťanstvím. Toto duchovní zakořenění a zároveň prorocký výhled nám pomohou, abychom nepodlehli "korupci myšlení", o kterou někdy v masmédiích jde. Z labyrintu mnoha současných projevů společnosti, které tak často banalizují světové problémy, se můžeme dostat tím, že si odvážíme položit i ty otázky, které si kolem nás nikdo neklade. To jsou samozřejmě otázky, na které nejsou

předem připravené libivé, populární nebo tradiční odpovědi, jež jsme už tolikrát slyšeli, ale také už dlouho nevíme, co znamenají.

Kultura a konečků i církev může duchovně růst tehdy, když nebudeme přebírat jen zděděné informace, ale napojíme se přímo na pramen života a moudrosti. "Pravda" totiž není "světová" tehdy, když je přijatelná pro většinu lidí a organizací – především těch bohatších a mocnějších, nýbrž tehdy, když je absolutně platná a závazná vždy a pro každého. Jsme tedy samozřejmě vděční za každé stanovisko, které ze sdělovacích prostředků zazní a ukáže aspoň směr k této pravdě.

S Boží pravdou (ne však s tím, co připisují Bohu někteří političtí nebo církevní aparátníci) můžeme čelit třeba i

zcela opačnému náporu sdělovacích prostředků nebo populárních, ne vždy významných osobností. Vedle pasivní a jednostranné komunikace se zde totiž nabízí přímý a osobní kontakt s Tím, který nechce jen sdělovat, ale je také ochoten přijímat – třeba právě naše modlitby, ve kterých vyjadřujeme starost o své nitro, ale také i okolní svět. □

Stříbrné tele

z Aškalónu

Největší objev biblické archeologie roku 1990

řemeslné práce či o věku a pohlaví malého zvířete. Byl to zjevně mladý býček, ale už natolik vyspělý, že měl vyvinuté rohy. Byl odlit v jednomu kusu bez pravé přední a levé zadní nohy. Ty byly odlity odděleně a připojeny k tělu telete čepy vloženými do těla a rozkýtnými na patřičném místě. Čepy prodloužené až po kopyta měly zřejmě sloužit k ustavení sošky na stupínek nebo malý podstavec. Zbývající roh, uši a ocas byly vykované z mědi a zasunuty do těla.

Tento jedinečný doklad kenaanského řemeslnictví byl nalezen spolu s ke-

Největší a nejbohatší přímořský přístav

Díky Stagerovu rozsáhlému výzkumu v tomto místě víme, že stříbrné tele bylo pouze jedním z mnoha aškalónských skvostů střední doby bronzové, vrcholného období kenaanské kultury. Jak víme, byl Aškalón během druhého tisíciletí př. Kr. jedním z největších a nejbohatších přístavů při Středozemním moři. Jeho ochranné hradby byly dlouhé 1,5 km a obklopovaly přístavní město o rozloze nejméně 0,6 km², které mělo podle odhadu 15 000 obyvatel.

Obchodníci, kteří přicházeli do kenaanského města od moře, vypadali vedle imponující hliněné zdi a vysokého opevnění na severní straně jako trpaslíci. V průběhu stometrového stoupání po cestě od moře se mohli zastavit a přinést oběť ve svatyni stříbrného telete, která se krčila na dolním svahu hradeb u cesty.

Obchodníci obvykle stoupali dál východním směrem a vstupovali do rozlehlé aškalónské metropole severní městskou branou.

To všechno bylo pravděpodobně

Největším archeologickým nálezem roku 1990 v biblické zemi bylo bezpochyby stříbrné tele ze starobylého pelištejského (filistinského) města Aškalónu.

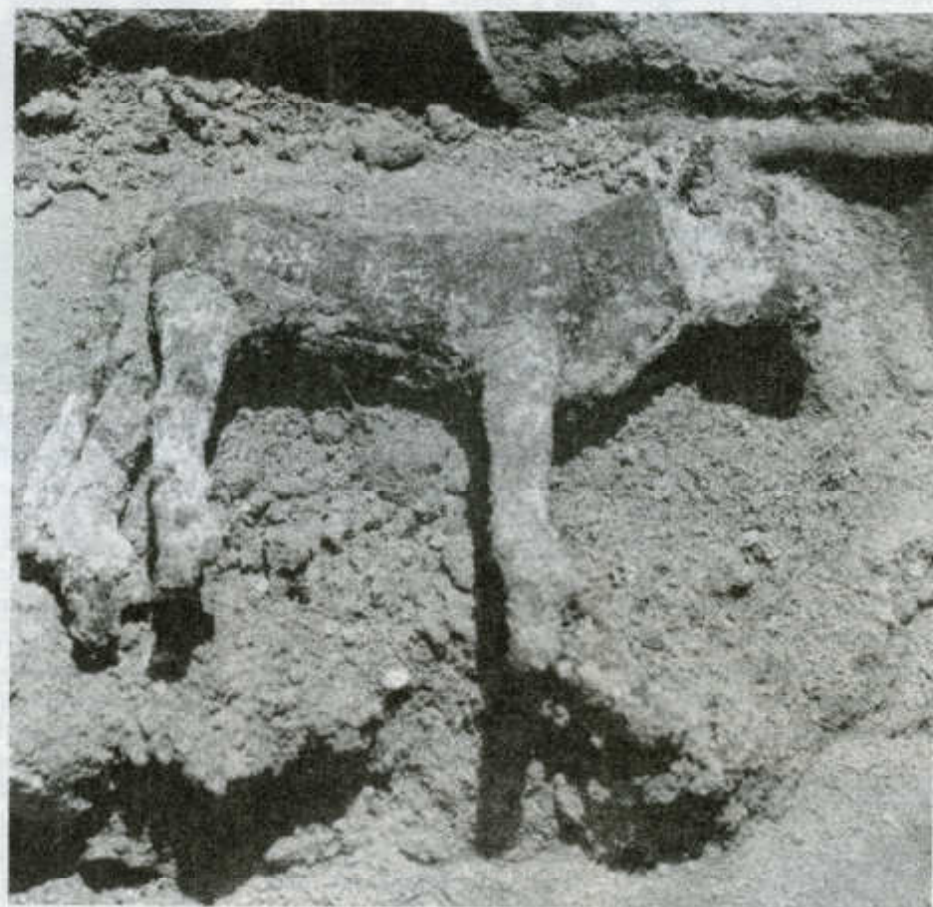
Během šesti sezón archeologického výzkumu v pelištejském přístavním městě Aškalónu, které nyní leží v jižním Izraeli severně od palestinského pásma Gazy, nám Dr. Stager velmi pomohl k pochopení starodávné biblické kultury.

Žádný z jeho nálezů neupoutal pozornost tisku a biblických archeologů tolik jako jeho velkolepý objev malého stříbrného telete na okraji kenaanského města. Tele pochází z období, které archeologové nazývají střední dobou bronzovou IIc, to je z období 1 600 – 1 500 př. Kr., a pravděpodobně vzniklo v době pobytu izraelských kmenů v Egyptě.

Některé novinové zprávy píší o téměř 3 500 let staré kovové sošce jako o "zlatém teleti", přestože jeho tělo bylo ve skutečnosti vyrobeno z bronzu (asi 2 – 5 procent cínu a 95 – 98 procent mědi). Kdysi však bylo celé pokryto silnou vrstvou čistého stříbra. Hluboké rýhy na hřbetě i na spodní straně bronzového těla a kolem krku obsahují zbytky stříbrného povlaku, který se dosud zachoval na nohou, hlavě a ocase.

Stager uvádí, že při nálezů byla kovová soška téměř celá. Chyběl jen jeden roh a pravá přední noha byla oddělená od těla. Jedenáct a půl centimetrů dlouhá a asi stejně vysoká soška váží překvapivě 400g, tedy téměř půl kilogramu.

Jemné a naturalistické ztvárnění nechává nikoho na pochybách o kvalitě

ramickou schránkou, ve které byla soška původně umístěna. Měla válcovitý tvar a střechu jako úl. Dveřní otvor nade dnem je právě tak veliký, aby jím tele prošlo. Stopy po pantech na bocích dveřního otvoru prozrazují, že kdysi na nich byly zasazené hliněné dveře.

zničeno Egypťany kolem roku 1500 př. Kr. Ke zničení došlo patrně v době, kdy Egypťané vyhnali cizí vládce Hyksosy z Egypta, v období, které historici nazývají druhé přechodné období egyptských dějin. Vzhledem k tomu, že alespoň někteří z hyksoských faraonů byli

Semité se mnoho biblických badatelů domnívá, že jejich vláda v Egyptě umožnila přijetí biblického Jozefa a zajistila mu vlídné zacházení, byl totiž konec konců také Semita, a ne Egyptan.

Josefova doba

Můžeme se domnívat, že skvostné stříbrné tele pochází ze stejné doby, ve které žil Josef. Jistě si vzpomínáte, jak Josef vyložil faraónovi sen, ve kterém král viděl krávy vycházející z Nilu (1 Moj 41). O kravách se v bibli mluví poměrně často, sloužily zpravidla buď jako potrava (např. 1 Sam 28,24) nebo jako obětní zvířata (např. 3 Moj 9,2).

Áronovo zlaté tele

Velký zájem veřejnosti o Stagerův objev však souvisí spíše s biblickými příběhy o zlatých telatech, která se pojí se jmény Árona (2 Moj 32) a Jarobeáma (1 Král 12). Oba dva však žili později, než se datuje vznik aškalónského telete. To, čím Stager přispívá k lepšímu pochopení bible, je kenaansko-egyptská souvislost a pozadí biblického zvyku použí-

mili s Apisem, býčkem Memphisu, a Mnevisem, býčkem Heliopolisu, přestože kult býčků existoval i v těsnější blízkosti Gošenu.

Izraelci však jistě nebyli na Egyptě nech závislí pro jejich ikonografii. Dnes již víme, že býci, krávy a telata byli zcela běžnými symboly nejoblíbenějších božstev, které uctívaly i národy Židům bližší. V samotném Kenaanu byli El a Baal nejčastěji představováni symboly hovězího dobytka.

Před osmdesáti lety byl během Harvardova výzkumu Samařska nalezen zlomek nádoby, na kterém bylo napsáno jméno, jež se vykládá buď jako "Jahvovo tele" nebo "Jahve je tele". Tento nále z devátého století př. Kr. svědčí o tom, že někteří lidé tehdy skutečně považovali tele za symbol Jahveho, Boha Izraele (viz např. odpadnutí popsané ve 2 Moj 32,4).

Na druhé straně však existuje i důkaz o tom, že obrazy býčků v Izraeli nebyly považovány za symboly Jahveho, ale byly pouhým piedestalem (podstavcem) pro neviditelného Boha.

Abraham Biran – který prováděl výzkum v Danu, jednom ze dvou míst, kde král Jarobeám postavil Izraelcům zlaté tele – věří, že odkryl podstavec, na kterém tele kdysi stávalo. Měří asi 18 metrů čtverečních a je postaven z tesaných kamenů a obklopen zdí. Nenašlo se však žádné tele. Stagerův nále z Aškalónu nám poskytuje představu o tom, jak takové tele vypadalo a k čemu sloužilo.

Biblický prorok Ozeáš žil v době, kdy mohl vysledovat důsledky Jarobeámovu experimentu (jenž byl zřejmě

inspirován tím, co dělal Áron na Sinaji). O téměř dvě stě let později mohl jasně vidět, že tyto symboly nepomáhají Izraeli v chápání Hospodinovy vůle, ale jsou spíše překážkou: "Kdykoli Efrajim promluvil, nastalo zděšení, byl vznešený v Izraeli, ale provinil se Baalem a propadl smrti. A přesto hřeší dál, odlévají si modly, modlářské stvůry ze stříbra podle svých nápadů. Všechno je to jen výrobek řemeslníků. O těch modlách říkají: Ti, kdo obětují, ať líbají býčky. Proto budou jak jitřní obláček, jako rosa, která hned po ránu mizí, jako plevy, jež vichr odváne z humna, jako kouř z dymníku." (Ozeáš 13,1-3)

V době Árona a Jarobeáma byla telata považována za symboly, avšak v době Ozeáše se již zcela jasně pro mnohé stala modlami. V historii náboženství najdeme mnoho příkladů, kdy se viditelný nebo dokonce verbální symbol, který měl původně sloužit při bohoslužbě jako pomůcka, nakonec stal překážkou pro pravou bohoslužbu (např. obrazy v římsko-katolických kostelích).

Jedinečný archeologický nále z Aškalónu nás možná podnítl k tomu, abychom se zamysleli nad svými vlastními zděděnými symboly, které třeba používáme i v církvi, jak viditelnými, tak verbálními (např. kříž, svatyně, křest, večere Páně, symboly v proroctví). Slouží ještě svému původnímu účelu? Nebo snad některé z nich spíš překáží, místo aby pomáhaly našemu pochopení pravdy "kdysi sdělené svatým"? Možná, že k odpovědi na tuto otázku bychom potřebovali moderního Ozeáše.

Prozatím můžeme být vděční za to, že nám biblická archeologie pomáhá pochopit naši dobu tím, že nám objasňuje minulost. □

PhDr. Lawrence T. Geraty

předseda Atlantic Union College a ředitel Madaba Plains Archaeological Project v Jordánsku.

vat tele jako bohoslužebnou pomůcku.

Býček a tele (a také slunce) byly v celém semitském světě symboly plodnosti a fyzické síly. To platilo od Kréty na západě po Mezopotámii na východě, od Anatólie na severu po Egypt na jihu. Právě v Egyptě se Izraelci možná sezná-

Každá hodina, kterou dítě stráví před televizí, je okrádá o právo na jeho vlastní život, brání mu v tom, aby našlo sebe.

Děti jako Oběti

Před několika lety zažila moje známá jednu poučnou zkušenost. Její dva synové – dvojčata – měli sedm let. Jednou ráno, když vešla do dětského pokoje, aby chlapce probudila, byla na jednu šokována tím, co viděla: Jeden syn stál na římsě otevřeného okna a právě se chystal "vzlétnout jako letající Čestmír" směrem k oblakům. Ten druhý syn ho – povzbuzoval. Snad bych měl ještě podotknout, že bydleli v šestém patře.

To je jeden z mnoha příkladů, jak působí na člověka to, co vidí a slyší v televizi, rádiu, v kině nebo videu. Negativní důsledky nepůsobí jen na dospělé, ale v mnohem větší míře především na naše děti. Rodiče často posadí své dítě před obrazovku televizního přijímače jen proto, aby měli čas na jinou, "důležitější" práci než se věnovat dítěti. S čím však v takových případech musíme počítat?

Zkusme se zamyslet nad důsledky, kterými trpí děti, které tráví příliš mnoho času sledováním televize:

1. Dětem zbývá málo času na jiné, praktičtější a užitečnější činnosti, které by je vychovávaly, vzdělávaly a rozvíjely jejich psychiku i fyzickou kondici a připravovaly je na reálný život. Tím myslím na různé koníčky, záliby, sport atd.

2. Děti, které tráví nadměrný čas u obrazovky nebo televizních her, se ochuzují o vzájemné kontakty s rodiči, sourozenci nebo dalšími kamarády.

3. Televize v takových případech nahrazuje skutečný ži-

vot a hry dětí a mládeže. Zde jde zvláště o malé děti, které ještě nemají natolik rozvinuté rozumové, psychologické a morální schopnosti, aby porozuměly všemu, co se na obrazovce odehrává, ale byly shlednuty děje schopny zvládnout psychicky a také morálně. Děti jsou fascinovány a okouzleny mnohými obrazy, které se na obrazovce rychle střídají. Zvláště menší děti (minimálně do deseti let) ještě nejsou schopné dostatečně rozlišovat představovaný děj ve filmu od reality normálního života. Děti mají přirozenou tendenci napodobovat všechno, co vidí na obrazovce.

4. Dlouhé sledování televize zanechává negativní stopy také na tělesném zdraví dítěte – škodlivě působí na zrak, při určitých programech zvyšuje srdeční puls, při napínavějších scénách způsobuje silné pocení, stres, pocíty strachu, napětí...

5. Věnují-li děti příliš mnoho času sledování televizních programů, jsou tím de facto ochuzené o skutečný, reálný život, který by v té době mohly žít, a ne prožívat příběhy televizních postav.

6. Negativní vlivy se nám objevují ještě v jasnějších konturách, když si uvědomíme, že dnešní televizní programy nebo videoprogramy jsou prosáklé násilím, mravní a etickou lhostejností, vlivem hnutí New Age a okultních směrů a často překroucením pojmu dobra a zla.

Co k našemu problému říkají odborníci? Např. prof. Dr. Heribert Heinrichs doporučil maximální čas, který dítě smí věnovat sledování tele-

vize bez vážnějších důsledků. Časové údaje uvádí v závislosti na věku dítěte:

diči o svých radostech i starostech,
– pocit existujícího spo-

Věk dítěte	Max. čas u TV/den	Ohraničení
2 roky	5 – 8 minut	minimálně dva dny v týdnu
3 roky	15 minut	
4 roky	30 minut	
5 let	35 minut	
6 let	1 hodina	minimálně jeden den v týdnu bez televize
7 – 8 let	1,5 hodiny	
9 – 10 let	1,75 hodiny	
11 let	2 hodiny	
12 let	2,25 hodiny	
13 – 14 let	2,5 hodiny	

Abychom však nehovořili jen o tom, co děti ovlivňuje negativně, řekněme si alespoň ve zkratce, co děti potřebují pro svůj harmonický vývoj především.

Mám za to, že to je:

- pohyb na čerstvém vzduchu, sport...
- možnost prožívat svůj vlastní život, ne životy vymyšlených postav televizních seriálů a filmů,
- rodičovskou lásku, dostatek času pro rozhovor s ro-

lečného života rodiny, do které patří jako právoplatní členové.

Aby byla rodina pevnou jednotkou nyní i v budoucnosti, je potřeba, aby děti i rodiče prožívali co nejvíce času společně. Žel, že se v našem životě stále více a více zakotňuje konzumní styl života. A k němu určitě patří i konzumace televize. Také v tomto případě se však vyplatí "plavat proti proudu".

Peter Polaško

Potřebuji potřebuješ potřebujeme

SE VYPOVÍDAT

Pětiletá Jana právě přichází domů a je plná nových neobyčejných dojmů. Snad právě něco našla na zahradě nebo něco vzrušujícího zažila. V každém případě cítí silnou potřebu mamince něco říci. Maminka ovšem nemá v tu chvíli čas. Právě musí uklízet a potom rychle dovařit oběd. Otec se brzy vrátí z práce. Malá Jana proto zůstává sama se svými dojmy i se svou potřebou je někomu sdělit.

Propásla se jedinečná příležitost pro posílení vzájemného vztahu, komunikace, mostu mezi rodičem a dítětem. Takové příležitosti ztrácíme denně.

Nedá se s tím něco dělat? Ano, a nemělo by to být ani tak těžké. Jen kdybychom k sobě byli aspoň trochu více pozorní. Není přece nic důležitějšího, než aby naše děti měly příležitost vyjádřit své pocity a mluvit o svých zážitcích! V takových chvílích bychom měli dát přednost rozhovoru před uklízením nebo vařením, i za cenu, že oběd nebude přes-

ně ve 12.00. Dítěti stačí mnohdy jen pár minut, které mu věnujeme. Rodiče, kteří využijí chvil, kdy je dítě nabitě zážitky a dojmy a chce se s nimi podělit, budují vztahy, jejichž význam poznáme zvláště v pozdějších letech. To, že nám chtějí děti něco říci, svědčí o existující vazbě a důvěře, kterou k nám děti mají.

Je možné, že důraz na komunikaci s dětmi se někomu může zdát přehnaný, ale později, když chlapec nebo dívka vyroste a řeší závažné pro-

blémy života, může mít dříve nabytá důvěra zásadní význam. Dítě, které je zvyklé pravidelně hovořit se svými rodiči, třeba i o věcech nedůležitých, rozhodně se pak svěří i s tím, co je pro jeho život rozhodující. Kdyby rodiče vždy a včas hovořili např. se svými dospívajícími dětmi, nemuselo by docházet k tolika rodinným katastrofám.

Současný způsob života kladl na člověka velké časové nároky, takže na rozhovor v rodinném kruhu nezbývá vždy

dost času a dokonce ani sil. Všední život v mnoha rodinách ovládá bezmyšlenkovitost. Lidé jsou plně zaměstnáni funkcími domácnosti. Nicméně, neměli bychom zapomínat, že každý člen rodiny něco během dne prožil, o čem by si rád s někým popovídal.

A to už neplatí jen o dětech. I dospělí potřebují žít v ovzduší důvěry a vzájemného pochopení. Na tomto základě se pak dá stavět také ve chvíli, kdy se dostáváme do těžkých a rozhodujících životních situací, ve kterých potřebujeme pochopení a pomoc právě od těch nejbližších. Taková chvíle někdy určitě nastane, a musíme-li si pak přiznat, že jsme v minulosti něco zanedbali, jsou naše výčitky bolestivé. Škoda, vždyť jsme tomu mohli zabránit. Mohli. A také ještě můžeme! □

I.A.

Obyčejná slova

Existují věci velké a neobyčejné, ale i malé a docela obyčejné. O těch velkých každý mluví, objevují se na prvních stránkách novin a jsou každému na očích. Ty malé, obyčejné o sobě nedávají obvykle vědět a bereme je jako samozřejmost. Ale přesto je tu něco malého, obyčejného, bez čeho bychom se o velkých věcech nemohli nic dozvědět. – Obyčejné slovo.

Provází nás po celý život a přijímáme ho jako samozřejmost, o níž nestojí za to ani mluvit. A přece to není pravda. Každé slovo, které vyslovíme, je zázrakem a malou slavností. A se slovem se dá dělat spousta užitečných i méně užitečných věcí. Slova se dají ohýbat, určovat, hledat a slovo můžeme dokonce ztratit nebo nám někdo může slovo i vzít. Slovem se dá hladit, léčit, uzdravovat, ale někdy se slovem zraňuje a zabíjí. A co teprve básníci! Ti si dovedou se slovy i hrát. Se slovem však jde udělat ještě něco jiného – můžeme jím někoho oslovit. Umíme to vůbec?

K zamyšlení nad touto otázkou mě nedávno přivedl můj kamarád. Povídali jsme si o bibli a o křesťanství a uprostřed hovoru se mě najednou zeptal: "Honzo, prosím tě, jakou řečí to teď vlastně mluvíš?" Otázka možná vypadá trochu paradoxně, ale mluví přesně do "černého". Jakou řečí to vlastně mluvíme, když hovoříme o Bohu? Je to naše běžná řeč?

Myslím, že ne. Vejdeme-li do modlitebny nebo stočí-li se běžný hovor na otázky, které souvisí s naší vírou či mluvíme-li s lidmi o Kristu, začneme mluvit úplně jinou řečí. Najednou "přeladíme" na jinou frekvenci a naše řeč se často stává nesrozumitelnou. Jako bychom se báli o Bohu mluvit prostými slovy a svoji obavu se snažili zakrýt množstvím velkých slov, která jsou srozumitelná velmi často jen nám a mohou se stát pro nás pouhou frází a formalitou. Vzpomněl jsem si v této souvislosti na větu z jedné Holanovy básně: "Celý život jsem hledal slova, která byla vyslovena jen jednou nebo nebyla vyslovena vůbec. Měl jsem hledat obyčejná slova." Hledejme obyčejná slova a říkejme je druhým. "Hledejte, a naleznete," píše se v Matoušově evangeliu a myšlenka pokračuje: "kdo hledá, nalézá." Ano, hledejme obyčejná slova. Často to bude svízelné a namáhavé, ale už nikdy neuslyšíme otázku: "Jakou řečí to vlastně mluvíš?" Naše řeč se stane srozumitelnou a mnozí najednou zjistí, že nemluvíme jen pro sebe a za sebe, ale že Ten, který nás této řeči naučil, mluví i k nim sice obyčejnými slovy, ale hluboké pravdy. □

Hanza Vobořil,

19 let, student Husítské teologické fakulty UK, obor žurnalistika

Těsně před tím, než jsem se odstěhovala z internátu, se mi svěřila dívka ze sousedního pokoje: "Strašně se bojím samoty... Pamatuješ, jak jsem byla několikrát po sobě nemocná? Hodně jsem ve škole zameškala a stále to nemůžu dohnat. Pořád se snažím učit, ale nedokážu se už vůbec soustředit. Každou hodinu ve škole tmu, jen abych nebyla zkoušená... Zase další špatná známka. Je to už na pováženou. Rodiče mně nechápou. Jejich starostí je dobře mě zaopatřit, ale o mých problémech si se mnou nepromluví. Nevěří mi, prý takové neměly. Tento týden moje spolubydlící na internát nedorazila, a tak jsem na pokoji sama. Je to k zesílení. Nemůžu nic kloudného udělat. Nemůžu ani usnout, tolik mě děsí myšlenka na to, jak zítra pojedou do školy zase sama. Jediné, co mi v poslední době přineslo trochu úlevy, bylo, když jsme si šly

Obavy v samotě

zatančily. Ta muzika a hlavně pohyb, rytmus... úplně jsem se odraegovala, ale pak zase... Myšlenky, které na mě dotírají o samotě stokrát silněji: Co ze mne bude, když nedodělám školu? Čím se budu žít? Jak se uplatním? A co si vůbec lidé o mně pomyslí? Už to dál nemohu vydržet..." Veronice vytryskly z očí slzy.

"Já... rozumím ti," začala jsem váhavě svou odpověď. Před rokem jsem měla stejné trápení. Pouze s tím rozdílem, že moji rodiče pro mě měli pochopení. A tak z města, kde jsem přes týden chodila do školy a ze kterého, pokud bylo dobře, se mi domů nijak zvlášť nechýlilo, jsem začala najednou utíkat, jak jen jsem mohla. Nebylo nic horšího než když jsem tam musela zůstat přes víkend – sama.

I mně se na delší dobu přestalo ve škole dařit. Tedy vlastně "jen" v mém hlavním oboru. A též ne mojí vinou.

K trýznivým otázkám "co ze mne bude", "mám jít dělat něco jiného i za cenu, že zklamu rodiče a ostatní, kteří ve mne věřili", "není už na takovou změnu pozdě", "mám se pokusit o přestup na stejnou školu do jiného města" – se pojila další "PROČ"? Ty víš, že jsem věřící. Takže: Proč, Pane Bože? Proč zrovna já? Proč právě teď? Tyhle a podobné otázky mě mučily pořád dokola. A nejvíce o samotě, právě tak jako tebe. A to tak dlouho, než jsem si uvědomila, jak zbytečně velké jsou mé starosti. Začala jsem si totiž v té době hodně číst v bibl. Z počátku jen jako únik před samotou. Ale pak, když jsem se dočetla o tom, jak životy mnohých biblických postav, lidí jako já, byly naplněny stejnými starostmi o budoucnost a jak, pokud se plně spolehly na Boha, je on "fantasticky" vyřešil, rozhodla jsem se udělat totéž. Přenechat svůj problém jemu, jeho vůli, jeho záměru se mnou.

A výsledek? Přestup byl bez problémů, nemusela jsem tedy měnit svůj obor. Nyní už můžu dokonce říct, že to pro mě byl krok dopředu. A to, že jsem teď tady s tebou, je možná právě kvůli tobě. Snad i tobě mohou pomoci ta slova, která pomohla před několika měsíci mně: "Svět Hospodinu své počínání, a tvé plány budou zajištěny. Člověk uvažuje v srdci o své cestě, ale jeho kroky řídí Hospodin." (Př. 16, 3.9.) □

Kateřina Furstová,

19 let, studentka pražské konzervatoře

Banány -

výživa i lék

Banány se u nás těší velké oblibě. Je to proto, že jsou vysoce výživné, lehce stravitelné a zároveň hygienicky "balené". Jsou vhodné pro různé formy onemocnění, a proto je také vysoce hodnotí každý, kdo chce mít plnohodnotnou stravu.

Základní látky obsažené ve 100 gramech čerstvých banánů

Bílkoviny 1,1 g
Tuky 0,2 g
Uhlohydráty 22,5 g

Sodík 1 mg
Draslík 382 mg
Vápník 8 mg
Hořčík 36 mg
Fosfor 27 mg
Železo 0,7 mg

Vitamin A 38 g
Vitamin B1 0,05 mg
Vitamin B2 0,06 mg
Niacin 0,7 mg
Vitamin C 11 mg
Vitamin E 0,5 mg

Kalorie 96
Jouly 402

Z tabulky vidíme, že banány patří mezi ovoce, které obsahuje jedinečné prvky, jež potřebují zdraví i nemocní. Velmi velkou hodnotu mají banány pro výživu i dietu, protože jsou bohaté na cukr a zároveň na vitamíny, které jsou důležité pro látkovou výměnu. Přitom obsahují velmi málo sodíku, ale zase dostatečné množství draslíku jakož i hořčíku a vitamínu A.

Díky tomuto složení prvků můžeme pokládat banány za vhodnou potravu pro ty, kteří trpí žaludečními a střevními potížemi a cítí se všeobecně slabě. Banány působí dobře při revma a pakostnici (dna). Banánová dieta slouží k odvodnění a při poruchách krevního oběhu. Důležitý je zde výhodný poměr

sodíku a draslíku. Obsahuje-li potrava málo sodíku a zároveň mnoho draslíku, jak je tomu v případě banánů, snižuje krevní tlak.

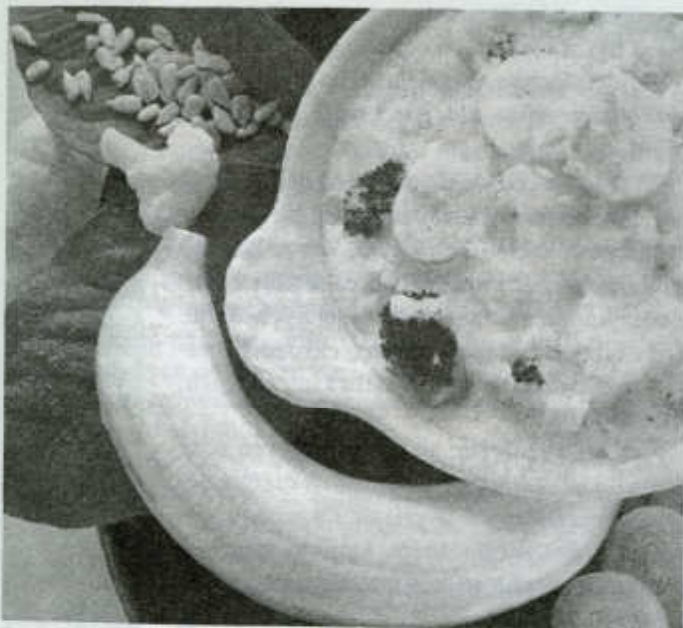
Banány jsou vhodnou potravou pro děti, které je většinou mají rádi pro jejich chuť a aroma. Rozmíxovaná banánová kaše je dostatečně výživná už pro starší kojence.

Tak jako nastrohaná syrová jablka, můžeme i banány považovat za silný prostředek proti průjmům. Malým dětem pomáhají při akutních trávicích potížích, při zánětu tlustého střeva a dokonce při kolice – chronické střevní poruše. Kromě svého ideálního obsahu cukru obsahují banány zásadotvorné látky, které chrání před kvašením ve střevech.

V dřívějších desetiletích bylo v podstatě nemožné zachránit před smrtí dítě nemocné na koliku, protože nemoc byla tehdy většinou ještě kombinována s infekčními komplikacemi. Dnes patří léčení koliky k úspěšným úkolům dětských lékařů, protože používají banánovou dietu.

Banány jsou dobře stravitelné, mírně absorbují ovocný cukr, jsou zásadotvorné a bohaté na vitamín C, zvláště v syrové podobě. Ve spojení s plnotučným mlékem dodávají bílkoviny, tuk, vápník a mléčný cukr, který rovněž nepodléhá kvašení. Proto jsou výbornou potravou pro těžce nemocné, pacienty s horečkou, podvyživené, těhotné ženy, sportovce, těžce pracující i starší osoby s nedostatečnou chutí k jídlu a slabou tvorbou žaludečních šťáv.

Po těchto informacích nezbyvá už nic, než sáhnout po čerstvých banánech a s chutí se do nich zakousnout. □

ABECEDA

1 Kor 13,13
Ne, nebudu psát o lásce. Zůstává nám přece ještě víra a naděje. Protože však písmeno "N" jsme už dávno v naší abecedě užili, zůstává nám slovo jediné.

Co je to víra? V nedávných letech byla u nás povolena víra jediná. "Vědecká". Myslím, že se jí říkalo marxisticko-leninský vědecký světový názor. Ostatní "víry" byly jako nevědecké zahrnuty do chátrajících kostelů a modliteben. Čekalo se na jediné. "Víra vymře", učili nás ve škole. V dotaznících jsme vyplňovali legrační otázky a podtrhávali předtíštěné odpovědi. "...S náboženskou otázkou vyrovnán." Také se nás občas někde ptávali: "A jaké je jste víry?" Rozlišovala se pak třeba "víra katolická" a "víra evangelická" a taky "adventistická". ...Uf! Hrozná, vidíte? Lidé užívali často slovo víra tam, kde by se měl užívat výraz méně abstraktní. Příslušnost k nějakému společenství nemusí být ještě vůbec otázkou přesvědčení – víry. I toho jsme byli v minulosti svědky. Kde jsou dnes všichni ti, kteří vyznávali tu jedinou pravou "vědeckou" víru? Ne, ne, víra to není příslušnost. Víra je mnohem víc.

"Všechno je možné tomu, kdo věří." (Mar 9,23)

"Věřit... znamená spolehnout se na to, v co doufáme, a být si jist tím, co nevidíme." (Žid 11,1)

Věřící lidé zpravidla nemluví o tom, že mají tu či onu víru, ale jen prostě vyznávají: Věřím...

Co je to – věřit? Věřit znamená někdy plout proti proudu názoru většiny. Věřit znamená mít radost i ve chvílích, kdy se derou slzy do očí. Věřit znamená milovat i přes desítky opancéřovaných stěn a kilometry ostnatých drátů. Věřit znamená být přesvědčen o existenci slunce i v té nejtemnější noci. Věřit znamená... ach, věřit znamená žít!

Rád i já vyznávám, ač úplně nezbaven obav z temné noci, z kilometrů ostnatých drátů a desítek opancéřovaných dveří, slz i z proudu většiny, že věřím. Věřím tomu, který je dárce a udržovatelem toho největšího, ale i nejkřehčího daru – života. □

Jan Bárta

Epištola o vahách

Když si oba najdeme čas společně potichu i nahlas přemýšlet – ne o tom, co musí být dnes hotovo, ale o tom, co se odehrává během lidského života – samovolně se mi vybavuje obraz vah. Ty váhy mají více misek a já umíněně sleduji, která hodnota převahuje. Na tyhle váhy se mohou vkládat nejrůznější věci. V mysli je tam překládám lehce a rychle.

Přistoupíš na mou hru? Dnes budeme mít čtyři misky. Uvedu poznámky k jejich obsahu.

1. Co přijímám

Přijetím daru dokazuji závislost a schopnost přijímat. Mohu se stát nositelem toho, co mi bylo darováno, mít v sobě, hliněné nádoby, zlatý, darovaný obsah, mít v sobě svědectví o Kristu, dokonce mít Božího Syna, mít život (1 Jan 5, 9.12).

2. Co dávám

Dávat mohu jen to, co jsem přijala. Čím více mi to patřilo, tím je můj dar hodnotnější. (Boží nejmilovanější Syn byl největším darem.) Dar sama sebe obhazuje bytí.

3. Co mám

I to, co mám, jsem dostala. Jenže jsem to nepřijala bytostně, plně. Zůstává to vedle mě. Většinou to vůbec nepotřebuji, často mi to komplikuje život. Mohu mít moc a věci a moc věcí – jen vedle sebe a vevnitř v sobě prázdně.

4. Co jsem

Tak to je těžké.

Vím jen o Jednom, který JEST, KTERÝ JEST.

Já jsem Boží dítě a to je dosti křehké bytí, protože se dědictví Božího dítěte mohu také zříci.

Co jsem, je závislé na tom, co přijímám a co dávám. Je výsostný úděl člověka – být, ale je pohroma chtít být "někým". Od jednoho k druhému je jen krůček.

Tady číhá stará zrada. Bytí člověka se uskutečňuje tím, že se stává Božím dítětem. Nabízí se však fiktivní představa, že by mohl být bohem (1 Moj 3,5).

Nebo že by chtěl být k svému obrazu. (Z toho se už v dějinách vyvíjely pěkné praktiky!)

Kristovy úsudky o lidském bytí se výrazně liší od našich představ o úspěšném bytí. Být co nejvíce znamená být co nejvíce. Být největším znamená být sluhou. Být neznamená sledovat jen sebe, pečlivě se dívat, kým jsem. Být Božím dítětem může ten, kdo se dívá na Kristovu tvář a přitom, aniž by o tom věděl, je Božím Duchem proměňován k jeho obrazu ve stále větší slávě (2 Kor 3, 18).

Misky jsou označeny: přijímat, dávat, mít, být.

Zvaž sám. □

Pavla

Když se Jan Amos narodil, bylo to ještě v době, kdy příkladná tolerance – i když již s trhlinami – vytvářela duchovní atmosféru v našem prostoru. Když umíral, byly konzervovány nové společenské poměry, naše země zůstaly v tvrdém habsburském područí, rekatolizace byla v zásadě provedena – "ustáleny" nové pořádky na mnoho dalších desetiletí.

Život velkého Čecha, posledního seniora Jednoty bratrské, který ve svém životě kontaktoval mnoho vlivných a mocných (zmiňme alespoň jména: Descartes, Richelieu, královna Kristina, Oxenstjerna, Rákóczy...) – a přece žil jako chudý a umíral téměř v zapomnění, jako by překlenul věky, byl svorníkem sahajícím od "starých dobrých časů" až do nových tvrdých poměrů. Jan Amos to všechno zažil na vlastní kůži, jeho životopis je do jisté míry i v osobních tragédiích, které prožil, výraznou zkratkou utrpení této doby a katastrof, které přicházely jedna za druhou.

A přece, zabýváme-li se blíže jeho životem, nelze nevidět, že je mužem naděje navzdory beznaději, která ho obklopuje a někdy i provází. Ne náhodou nazval Rudolf Říčan svou studii o něm "Jan Amos Komenský – muž víry, lásky a naděje", a František Kožík svou populární práci "Jan Amos Komenský muž touhy". Vždyť sám Komenský v závěru svého života napsal: "Po celý život jsem byl mužem touhy... Můj celý život byl putováním a neměl jsem vlast..."

Jan Amos byl ovšem také muž křesťanské praxe. "Komenský zůstal po celý život nejen mužem touhy, ale i houževnaté práce ve jménu Kristově, "kterýž jest, a kterýž byl, a kterýž přijíti má"(Zj 1,8)." (R. Říčan)

Jeho bratrství mu poskytovalo předpoklady pro rozvoj budoucnostně, eschatologicky orientovaného myšlení. Vždyť naděje vystihuje důležitý aspekt biblického poselství. Vracející se Kristus, tedy jeho parusie, je podle Jana Amose základní pružinou lidského jednání (A. Molnár).

Vyhlížel tedy příchod Ježíše Krista. Věřil, že po letech Božího hněvu musí přijít vítězství pravdy a Kristovy říše. Věřil, že jeho práce má smysl právě v tomto rozměru. Pracoval v přítomnosti, orientován budoucností, žil z naděje Kristova příchodu. V těžkých dobách se utěšoval proroctvími, která znovu a znovu ohlašovala konec těch strašlivých porážek a beznadějí, jež prožíval, i příchod lepších časů. Vydal obsáhlý svazek proroctví různých "proroků" své doby: "Světlo v temnotách". Stále znovu se přejně vyjadřoval a nadějně uchopoval nová "světélka" všelijakých poslů, kteří zvěstovali potěšené věci. Málo ubírá na jeho velikosti, že propadal naději za "každou cenu". Tolik si přál, aby se on i jeho přátelé mohli vrátit do své zkoušené země – a přece vyhlížel lepší vlast – jak svědčí jeden z jeho posledních spisů – Jediné potřebné (Unum necessarium), který byl věnován Ruprechtovi, synovi neslavně slavného posledního českého krále Fridricha Falckého – a proto napsal: "Můj celý život byl putováním a neměl jsem vlast. Ustavičně jsem měnil místo pobytu. Nikde a nikdy jsem neměl stálý domov. Avšak nyní již vidím svou nebeskou vlast..."

Po všem putování v lidských labyrintech mluví o tom, co člověk především potřebuje v životě i smrti, co je nejdůležitější. Odpovědí na otázku, co je tedy tím potřebným, je vyznání žalmisty: "Mně nejlépe je přidržeti se Boha." (Ž 73,28) Varuje před tím, aby se lidé podle evangelijního příběhu (z kterého je vzata základní myšlenka) věnovali pouze hledání, namáhání a starání jako Marta. Radí jako nejlepší řešení posadit se k Ježíšovým nohám jako Marie a naslouchat jeho slovům, jeho řešení, jeho cestě.

Na svém příkladu ukazuje cestu mnoha labyrinty, kterými člověk prochází, aby na závěr vyznal:

"Chce-li kdo znát mou teologii, ukáži mu s umírajícím Aquinatem bibli a řeknu z celého srdce a naplno ústy: Věřím

všemu, co tu stojí psáno... Ptá-li se kdo dále na mé vyznání víry, ukáži mu apoštolské... Má modlitba je ta, kterou nám Kris-

Jan Amos Komenský

tus zanechal..., neboť vím, že to, co se Bohu líbí, on sám nejlépe pověděl... A již nyní vidím nebeskou vlast, k jejímž veřejím mne přivedl můj vládce, mé světlo, můj Kristus, který napřed odešel, aby mi připravil místo v domě svého Otce, kde jsou mnohé přibytky. Pak již přijde, aby mne přenesl tam, kde je on sám. To tedy jedno potřebné zůstává již pro mne, abych na to, co je za mnou, zapomínaje, chválal k tomu, co je předloženo, k cíli svrchovaného Božího povolání (Fil 3,13)..."

A úplně na konec píše: "Pane Ježíši, o dvojí věc srdečně prosím, abych dobře žil i dobře umřel. Prosím i za to, dej to i jiným rozpoznat, jak nemoudře dělají, když potřebné věci opouštějí, aby získali nepotřebné..."

Tedy také takový byl "apoštol lidstva", jak jej nazval Herder, či "Galileo výchovy" (Michelet) – muž touhy a naděje nejen v pozemském rozměru, ale především ve výhledu k přicházejícímu jedinému potřebnému – Ježíši Kristu. Je to pro nás uprostřed všelijakého pachtění a namáhání výzva mimořádně aktuální. □

Luděk Svrček

Vyučování náboženství v Polsku

Náboženství na školách v Polsku bude i nadále dobrovolným předmětem. Podle původního návrhu, který připravil ministr školství Andrzej Stelmachowski, mělo být na obecných a středních školách povinné náboženství nebo etika. Volit mohli rodiče žáků a studenti jen mezi těmito dvěma předměty. Tím by se předmět náboženství / etika objevil i na maturitním vysvědčení. Ministr však musel svůj návrh revidovat, protože i když projekt akceptovali představitelé církve, ozvaly se silné protesty z řad středoškolských studentů a učitelů.

Úbytek katolíků ve SRN

Na základě statistických údajů sekretariátu Německé biskupské konference vystoupilo z církve r. 1990 v nových i starých zemích Spolkové republiky Německo celkem 143 530 katolíků. Velká změna nastala v Berlíně. V r. 1989 odešlo z církve 3 616 Berlíňanů, kdežto v roce, kdy bylo Německo sjednoceno, vystoupilo toto číslo na 14 573.

Další represálie v Číně

Náboženství je v Číně na postupu - křesťanství především. Největší zájem je mezi mladým městským obyvatelstvem. Po zhroutilí komunistické strany v Sovětském svazu Čínská bezpečnostní služba zintenzívnila svou aktivitu i proti křesťanům. Ti jsou pod její zvláštní kontrolou. Jde o nejtvrdší protináboženské tažení od doby kulturní revoluce. Čína chce zemi uzavřít ideovým vlivům Západu, aby zemi ubránila kolapsu komunismu, jako se stalo v SSSR a ve východní a střední Evropě. Čínská vládní místa mají potíže také s budhisty. Jak známo, v Tibetu se režim snaží udusit hnutí za větší svobodu, v němž hlavní úlohu hrají budhističtí mniši. V prostoru západní pohraniční oblasti Číny je neklid inspirovaný muslimy. Čínští křesťané opakovaně prosí křesťany ve svobodných zemích o modlitby za církve v Číně a za celou tuto velkou zemi a její svobodu.

Afrika

Dosud se nikdy v dějinách Jihoafrické republiky nesešlo na bohoslužby tolik lidí jako o velikonoční neděli 1992 ve městě Morija, kde sídlí ústředí Křesťanské slonské církve, čítající asi pět milionů členů. Důvodem, proč se zde shromáždily asi dva miliony černých Afričanů, bylo, že k nim měli promluvit tři hlavní političtí představitelé a vůdčí osobnosti země. Svojně a naléhavě, v silném náboženském kontextu, vybízeli obyvatelstvo země ke smíru a klidu v situaci, kdy narůstá násilí. K nárůstu násilí dochází v Jižní Africe od r. 1984 mezi skupinami černého obyvatelstva hlavně na kmenném základě. Vzájemné boje a jiné násilnosti si už vyžádaly přes 12 000 životů.

Albánský prezident u papeže

7. května 1992 navštívil při své cestě do Itálie nově zvolený prezident Albánie Sali Beriša papeže Jana Pavla II., s nímž setrval v rozhovoru mezi čtyřma očima po dobu 40 minut. Prezident, který je muslimem, řekl po rozhovoru Vatikánskému rozhlasu: "Pro mne je to velice důležitá návštěva, protože Vatikán byl přirozeným spojencem albánského lidu." Bylo to poprvé v historii, kdy se setkala albánská hlava státu s papežem. Šest let po smrti diktátora Envera Hodži. Albánie zrušila zákaz náboženství v zemi, který platil od r. 1967, kdy Hodža prohlásil Albánii za první ateistický stát světa, kde "náboženství opravdu vymřelo". Katolíci se v Albánii dnes odhadují na 470 000 obyvatel, protestantů je méně. Dohromady bylo zničeno více než 2 000 kostelů, klášterů a mešit.

Španělsko

V letošním roce 1992 si připomínáme smutné výročí, kdy před pětistý lety, tedy r. 1492, byli vyhnáni ze Španělska židé a muslimové, kteří nechtěli přijmout křesťanství. Židů tehdy odešlo na 20 000. Přibližně stejný počet jich přišlo o život. V tomto roce objevil Krištof Kolumbus pod patronací španělských vládařů Nový svět. (K tomuto výročí se ještě vrátíme v příštím čísle.) Španělsko se stalo velmocí. Do vínku si vepsalo na celá staletí netolerantnost a nemalou krutost. Jeho katolická homogennost do sebe zabudovala zvlášť silně nehumánní prvky jako inkvizici, mučení nebo upalování kacířů apod.

Po Frankově diktatuře r. 1978 byl ve Španělsku zaveden demokratický a nekofesijní stát. Náboženská svoboda byla ústavně zaručena. Uzavřenými dohodami se dostávají protestantská, židovská a muslimská společenství právně po všech stránkách na stejný statut jako církve římskokatolická. Katolická církev je však dotovaná státem. Ostatní náboženská společenství se vydrží sama. Uznávají se jim i jejich vlastní náboženské svátky.

Vážení čtenáři!

Tentokrát citujeme z Vašich dopisů reakce na druhé číslo, jehož téma bylo: Křesťan a politika.

"Byl jsem překvapen, když jsem uviděl druhé číslo Znamení doby, které letos vyšlo s portrétem Václava Havla. Nezdá se Vám, že ten časopis je příliš podobiznivý? Anebo snad ještě funguje nějaká cenzura?..."

L. B. Karviná

"Osobně nemám nic proti našemu prezidentovi, ale když se objevil na titulní straně, mnozí mí přátelé, kterým jsem časopis nabídl, byli tím obrazem trochu zaraženi. Myslím si, že je to škoda, protože jinak Znamení doby rádi čtou..."

J. J. Orlová

"...Pan prezident na titulnej strane je problematický!"

B. B. Levice

Výňatky z dopisů, které jste si právě přečetli, reprezentují určitý postoj. Politika nepatří do náboženství! V tomto duchu možná uvažovali ještě další čtenáři, kteří nám ani nenapsali. Václav Havel na první straně náboženského časopisu – PROČ?

Protože celé číslo bylo o politice a my jsme to chtěli vyjádřit obrazovou zkratkou. A také proto, že náš pan prezident je symbolem nové, lepší politiky. Mnozí lidé se ani nad věcí dříve nezamýšleli, nebrali řadu věcí v této oblasti vážně, politika byla "špinavá". Ale v nové situaci si kladou nové otázky. Co s politikou? Jak se má vlastně dívat křesťan na politiku? Má se angažovat? Nebo je politika od ďábla, jak někteří tvrdí? Vzhledem k volbám se toto téma stalo pro každého naprosto konkrétní. Každý musel řešit problém – volit, či nevolit? Chtěli jsme jeho řešení našim čtenářům usnadnit, a proto jsme zvolili téma: Křesťan a politika. V každém případě svědčí i tyto reakce o tom, že jsme tímto tématem "šli do živého", a řada pozitivních reakcí nás utvrdila právě v tom, že i toto číslo bylo přínosem. □

Luděk Svrček

NABÍDKA

Pro každého něco

Co zaujme každého!

Výběr z článků Znamení doby

Chcete vědět, co vycházelo ve Znamení doby od roku 1968? Vybrali jsme pro Vás ty nejlepší články z těch čísel, které už dnes neseženete.

58 stran za pouhých 10 Kčs.

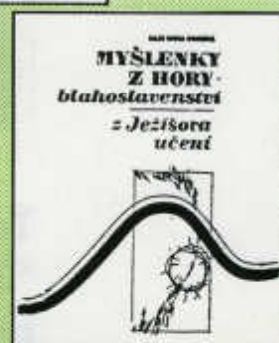

Pro přemýšlivé:

Myšlenky z hory blahoslavenství (Ellen Gould Whiteová)

Víte, o čem kázal Ježíš, když žil na naší zemi? Známa americká spisovatelka podává stručný výklad Ježíšova kázání na hoře, který bude srozumitelný i Vám.

51 zamyšlení na 136 stranách za 27 Kčs.

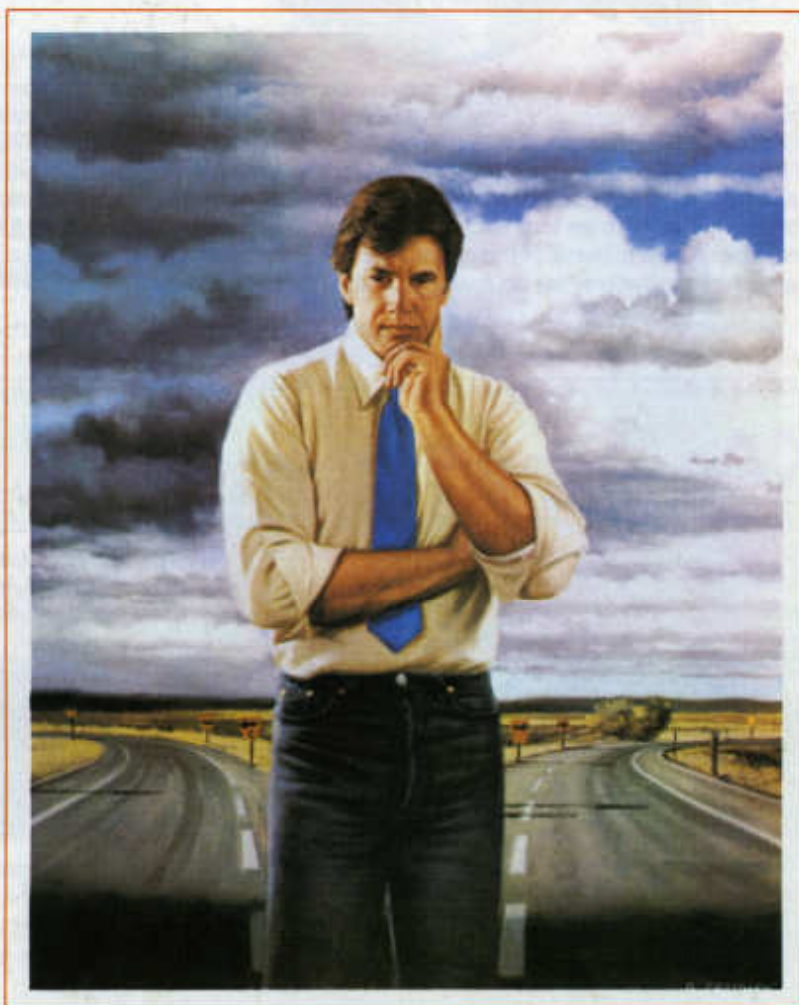
Pro rozvoj Vašich dětí:

Jaro, léto, podzim, zima (Věra Gajdošíková)

Chcete-li, aby Vaše děti měly dobrý vztah k přírodě, nabízíme sbírku dětských básní, které jsou krásně barevně ilustrovány.

Za poezii na 48 stranách o všech ročních obdobích zaplatíte jen 23 Kčs.

**Toto praví Hospodin:
"Zastavte se na cestách a rozhlédněte se,
ptejte se na cesty věčnosti:
Která je ta cesta k dobru?
Vydejte se po ní a naleznete pokoj."**

Jer 6,16